

ARKITEKTUR OG BYFORMINGSPRISEN 2025

I år er det femtende gang Arkitektur og byformingsprisen for Bergen kommune deles ut. Rådet for byforming og arkitektur har i år som i fjor hatt ansvar for juryering av nominerte kandidater, og juryen har bestått av Henrik Madsen, Torstein Gya, Simon Dai, Gudrun Molden, Ingvild Nesse og Petter Bergerud.

Bergen kommunes årlige arkitekturpris skal fremme og belønne de som gjennom prosjektutvikling bidrar til å skape økt kvalitet til våre bygde omgivelser og som kan vise til konkrete og gode resultater. Med utgangspunktet i Bergen kommunes arkitektur - og byformstrategi for en vakker, særpreget, inkluderende og bærekraftig by, har vi etterspurt kandidater i henhold til følgende kriterier:

- **Vakker:** Hvordan prosjektet fremstår som helhetlig utformet med gode visuelle kvaliteter samt gode romlige- og sanselige opplevelser.
- **Særpreget:** Hvordan prosjektet er identitetsskapende, bygger videre på stedets unike kvaliteter og gir et godt samspill mellom bebyggelse og landskap.
- **Inkluderende:** Hvordan prosjektet bidrar til en aktiv bruk av gater og byrom og sosialt bærekraftige nabolag.
- **Grønn:** Hvordan prosjektet bidrar til lav energi- og ressursbruk, og en endringsdyktig by.

Prosjekter som tildeles prisen skal være ferdigstilt i løpet av de siste 5 årene.

Kandidatene:

Det kom inn totalt forslag på 45 kandidater til årets pris. Kandidatene er blitt vurdert på bakgrunn av utlysningsteksten og tilgjengelig informasjon. Basert på dette er det valgt ut 9 prosjekter som nomineres til prisen. Det er foretatt befarings av samtlige prosjekter.

De 9 innkomne forslagene som fyller kriteriene og som juryen har valgt å nominere, er i alfabetisk rekkefølge:

Alvøen idrettsanlegg, Alvøveien 48

Byggherre: Etat for utbygging, Bergen kommune

Arkitekter: Longva Arkitekter AS

Landskapsarkitekter: Grindaker landskapsarkitekter AS

Bellevue 2

Byggherre: Markhus Bolig AS

Arkitekter: En til En arkitekter AS

Landskapsarkitekter: En til En arkitekter AS

Haukeland Sjukehus, byggetrinn 2, Haukelandsveien 22

Byggherre: Helse Bergen HF

Arkitekter: Arkitektgruppen BUS bestående av KHR arkitekter AS,

Rambøll Arkitekter AS (nå Henning Larsen Architects AS) og PKA Arkitekter

Landskapsarkitekter: Schønherr AS landskapsarkitekter

Nygårdsgaten 5, Nygårdsgaten 5

Byggherre: Universitetet i Bergen

Arkitekter: ARTEC AS

Landskapsarkitekter Smedsvig Landskapsarkitekter

Liaparken, Liaflaten 2-4

Byggherre: BOB AS

Arkitekter: MAD Arkitekter AS

Landskapsarkitekter: Norconsult

Lokketona Eplehagefortetting, Lokketona 4

Byggherre: Bergen Byfortetting AS

Arkitekter: 3RW arkitekter

Landskapsarkitekter: 3RW landskap

Løvtien, etappe 4

Byggherre: Bergen kommune, Bymiljøetaten

Arkitekter: SWECO Norge AS

Landskapsarkitekter: SWECO Norge AS

Vilhelm Bjerknes vei 102

Byggherre: Opphus AS

Arkitekter: LINK Arkitektur

Landskapsarkitekter: LINK Arkitektur

Sædalen kirke, Sædalssvingene 5

Byggherre: Bergen Kirkelige Fellesråd

Arkitekter: Hille Mellbye arkitekter, Koht arkitekter

Landskapsarkitekter: SWECO

De 9 kandidatene som er innstilte til Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris spanner fra landskapsprosjekter via, boligprosjekter i bydelene, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygg til store offentlige helse- og kulturbygg.

Folkets Favoritt

I år er det andre gang vi arrangerer Folkets Arkitektur- og byformingspris - Folkets Favoritt. Her har publikum stemt på sitt favorittprosjekt via QR-koder på plansjene av de nominerte kandidatene som er utstilte på Vågsallmenningen.

Linken til avstemningen har også vært lagt ut på kommunes hjemmesider og på kommunes sosiale medier. Avstemningen ble avsluttet i går, og det er i alt innkommet over ca. 3000 stemmer.

Den nominerte kandidaten som fikk flest stemmer i kategorien «Folkets Favoritt» var:

Sædalen kirke tegnet av Hille Mellbye arkitekter og Koht arkitekter

Gratulerer, og en stor applaus for dette prosjektet!

Hederlig omtale

Rådet har valgt å gi følgende prosjekter hederlig omtale:

1. Liaparken, Liaflaten 2-4

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til Liaparken, ut fra prosjektets ambisiøse satsing på utvikling av en ny hybrid boligtypologi sammensatt av eksisterende terrasseblokk og eneboligtypologier i nye store boligprosjekt.. Juryen vil trekke dette frem enda en gang fordi man ønsker at dette prosjektet kan være forbilde for nye prosjekter som kan ha i seg.

Ved å forme bygningsvolumene som en kombinasjon av terrassehus og frittstående volumer, oppnår man en ny boligtypologi som har et stort potensial her på Vestlandet, gitt våre ofte krevende terrengsituasjoner. Sett fra avstand fra andre siden av Liavatnet, føyer prosjektet seg sømløst inn i sine omgivelser. Slik baner prosjektet vei for en mer terrengtilpasset utbygging som tilpasser seg eksisterende stedskarakter og samtidig skaper sin egen identitet.

Liaparken er også et prosjekt der det er lagt vekt på deleløsninger i form av arealer der beboerne kan dyrke felles aktiviteter. Dette tilfører prosjektet en sosial dimensjon, som er viktig i vårt samfunn i dag, der ensomhet blir et stadig større problem. Rådet vil her trekke fram utearealene i bakkant av prosjektet, som har løst arealer mot et skrående terreng med en generøs bredde og god materialbruk i form av trebroer.

Rådet vil applaudere viljen som er vist i dette prosjektet til å strekke seg utover det som er vanlig i dagens boligutvikling ved å legge til rette for mer sosialt fellesskap og en formingsvilje til å nytolke boligbygging i stor skala i et kupert terreng. RBA håper at dette prosjektet kan inspirere og utfordre andre boligutviklere til å tenke nytt innenfor boligutvikling i stor skala.

2. Sædalen kirke, Sædalssvingene 5

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til Sædalen kirke, ut fra hvordan prosjektet har skapt et hjerte i et nærmiljø og styrket den sosiale dimensjonen i et nabolag som tidligere ikke hadde et sentralt møtelokale som dette kirkebygget nå kan tilby. Prosjektet har blitt som et lite samfunnshus, som er et godt eksempel på at man kan benytte en kirke til nabolagsfunksjoner i en tid med en trang kommuneøkonomi. Det er valgt gode grep i romløsningen som gir den fleksibiliteten man trenger for at kirken skal fungere både til hverdag og fest. Man har utnyttet alle arealer godt og til og med klart å bruke innsiden av klokketårnet til en klatrevegg. Fleksibilitet i rom sammenhenger og adkomster gjør bygge lett å bruke for mange også samtidig. Kirken ligger tett på hverdagslivet, men makter likevel å skape en høytid med sin utforming og materialbruk. Vinduer rammer inn vakre utsikter som bilder på veggene.

Byggets teglstein har fått spille en hovedrolle, og utvendig i måten teglen er murt med ekstra vide fuger. Mørtelen er tilsatt et fargestoff slik at veggene fremstår som helhetlige arkitektoniske element som vokser op av bakken. Innvendig er tegnveggene slemmet, og i selve kirkerommet er den murt med små vertikale åpne riss, slik at den fungerer som en akustisk absorbent som i tillegg gir et fint grafisk uttrykk til interiøret.

Bygget sitter fint i sin sammenheng, og har fine innvendige romforløp. Fra allrommet som er det første man kommer inn i, er det fine siktlinjer gjennom store vindusflater til elveparken og fjellet som ligger mot nordøst. Fra dette rommet kommer man inn i selve kirkerommet, som har vakre lysinnfall som sørger for et fint lysinnslipp fra nord samt et høytsittende vindu som fanger inn utsikten til fjellet over. Altertavlen av Kari Dyrdal er også blitt en naturlig del av interiøret, der den tar opp i seg noen de samme fargenyansene som man finner i teglveggene og naturen utenfor.

Sædalen kirke er et gjennomført prosjekt som med enkle arkitektoniske grep og god materialbruk skaper en ramme rundt både hverdagsliv og høytid for innbyggerne i Sædalen, og er et forbilde for hvordan arkitektur kan danne vakre rammer rundt våre liv og berike oss både sosialt og åndelig.

Juryens valg av vinner:

Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris er som navnet sier en pris som ikke bare skal vurdere tiltak enkeltvis som arkitekturverk, men vurdere hvordan omgivelsene kan tilføres nye kvaliteter gjennom en helhetlig løsning av funksjon, form, romlige sammenhenger, terrengtilpasning og materialbruk. Dette betyr at arkitektur ikke bare ses på som enkeltverk, men også som et verktøy for hvordan man kan oppnå gode kvaliteter for brukere og beboere som gir merverdi og særpreg til stedet, og bruke arkitektur som et verktøy for samfunnsbygging.

Estetikk og funksjonalitet er begge sentrale kriterier, men Rådet har også valgt å legge vekt på i hvilken grad prosjektet «sprenger sine egne rammer» og får betydning utover den funksjonen det er satt til å ha, og den merverdien det kan tilføre området rundt. Rådet er av den oppfatning at stedsutviklingskomponenten er viktig i et hvert byggeprosjekt. Slike kvaliteter kan være av estetisk art, være grep som tydeliggjør prosjektets landskapsmessige sammenheng, eller dreie seg om å gi rom for viktige samfunnsmessige funksjoner som kommer byen til gode. En slik tilnærming bidrar til opplevelseskvaliteter, gir økt forståelse og styrker stedsidentiteten. Denne tankegangen krever inngående kjennskap til lokal kontekst. Rådet mener at prosjekter som vitner om denne typen ambisjoner bør løftes frem som eksempler til etterfølgelse.

Rådet mener årets prisvinner skårer på alle disse kriteriene. Prosjektet representerer en svært vellykket tilnærming til stedets landskap og topografi i måten bygningsmassen er utformet og plassert. Prosjektet skårer også svært godt på tiltak som svarer på vår tids klimautfordringer gjennom utstrakt bruk av fornybare energikilder, samtidig som det adresserer våre sosiale og samfunnsmessige utfordringer på en glimrende måte. Tiltaket representerer en tilføring av nye arkitektoniske kvaliteter og uttrykk i en by som hele tiden skal være under fornying og utvikling. Ved hjelp av en helhetlig ide og bevisste grep har man skapt et forbilde for utvikling av ny arkitektur som gir merverdi og trygghet både til de som bruker prosjektet, og de som har sitt daglige virke der.

Rådet for byforming og arkitektur har derfor utpekt Haukeland Sjukehus, for Barn, Unge og Kvinner fase 2, til vinner av Arkitektur- og byformingsprisen 2025.

Juryen har valgt å tildele prisen til Haukeland Sjukehus, for Barn, Unge og Kvinner fase 2 ut fra prosjektets ambisiøse satsing på nyskapende og inkluderende arkitektur i helsebygg. Prosjektet representerer en svært imponerende gjennomføring av konseptet «Knase tangenter», som har vært den gjennomgående arkitektoniske hovedidéen helt fra plan og design konkurransen gjennom reguleringsplanstadiet til ferdig bygg. Konseptet tar utgangspunkt i den unike plasseringen i en skråning nord for Sentralblokken, der man har skapt en egen identitet ved å dele opp bygningsmassen i lettere ‘tangenter’ av glass som trapper seg nedover og innlemmes i terrenget. Naturen er på en forbilledlig måte brakt inn i alle byggets nivåer. Man kan stå på inngangsplanet og få full oversikt nedover i hagene og rommene under, samtidig som man også kan se oppover andre veien mot fjellet bak. Slik har man brutt ned et stort og komplekst bygg og klart å skape unike opplevelseskvaliteter gitt bygget en egen identitet og forholdt seg på en forbilledlig måte til den dramatiske vestlandstopografien.

Valget av glass som byggemateriale var bevisst siden det ikke lar seg påvirke av Vestlandets våte og ville klima. I byggetrinn 1 opplevde man en del utfordringer med at glassfasadene oppleves for eksponerte, og at avskjerming var utfordrende å oppnå. I byggetrinn 2 har man tatt lærdom av dette, og lagt inn en forbedret løsning med tre lag med skjerming i glassfasadene: Persiennner ute samt lyse og mørkleggende gardiner inne for å skjerme for både sol og innsyn. Slik har prosjektet også vist en vilje til læring og forbedring av arkitekturen og detaljeringen. Bruken av tre i fellesarealene i ankomstsonen gir rommene karakter og varme og bidrar til å bryte ned skalaen og skaper trygghet.

Prosjektet er forbilledlig når det gjelder bærekraft og grønne verdier, og oppnår energimerket mørkegrønn A, med et energiforbruk på 115kWh/m²/år. Det er boret 90 energibrønner i fase 1 (75 i fase 2), med en dybde på 250 m. Enova har støttet med 39 MNOK til forskning og utvikling av gjennomsluktige solceller, med 40% transparens. Disse er tatt i bruk mot sør på gangbroer og tekniske rom på tak.

Rådet håper at dette prosjektet kan inspirere og utfordre andre utviklere av store offentlige bygg til å tenke nytt og stedstilpasset med mennesket i fokus.

Ambisjoner for arkitekturen kommer tydelig frem i det endelige resultatet. Bygget er funksjonelt, vakkert og varig. Det er brukt krefter på å få til en atmosfære som er vennlig og inkluderende der det er lett å orientere seg. Det er skapt et godt og effektivt sykehusmiljø der både barn og voksne kan følge seg trygge og ivaretatt, både inne og ute. Fellesarealene er plassert i endene av lamellene slik at de til får mye lys og utsikt. Vi ønsker også å fremheve de fine små detaljene med vinduer i trappeoppgangene og i endene av korridorene.

I tillegg vil Rådet berømme den integrerte kunstneriske utsmykningen i prosjektet både inne og ute. Dette er i stor grad rettet mot barn med tegneseriemotiver på vegg og integrerte motiver i linoleumsbelegget i gangbroene. Rådet vil fremheve hvordan utformingen av anlegget tar hensyn hvordan barn opplever sykehuset fra sin øyenhøyde, ved at romforløpene trapper seg nedover i terrenget, og vindusflatene går ned til gulvet. Arkitektonisk er det et svært gjennomført prosjekt, som kombinerer visuelle kvaliteter med romlige og sanselige opplevelser. Videre er det viktig å fremheve at prosjektet har hatt en god prosess i tidlig fase med en prosjektorganisasjon som har utarbeidet en god bestilling, der er avholdt prosjekt konkurranse samt gjennomført en god prosess med brukerstyrte delte entrepriser som setter arkitektene i stand til å følge opp prosjektet i detaljfasen, noe som er uvanlig i dagens situasjon der totalentreprenørene dominerer.

Det har gjennomgående vært tett kontakt mellom byggherre og arkitekt, og kostnadene for prosjektet har vært lavere enn for mange tilsvarende prosjekter.

Det er kanskje noen av dere som lurer på hvorfor Rådet gitt prisen til Byggetrinn 2 når barnesykehuset allerede har vunnet prisen byggetrinn 1 i 2017. Det er fordi prosjektet har klart å videreføre konseptet fra byggetrinn 1 selv med et utvidet romprogrammet med en hel fødeavdeling som kom inn i løpet av prosjekteringen. Arkitekten karte å innpasse det økede volumet i bygningsmassen, uten å gå på kompromiss med prosjektets romlige ideer og kvaliteter. Tvert imot har man forbedret viktige elementer, som for eksempel en bedre løsning med glassfasadene som har fått tre lag med skjerming. Dette er en utfordrende oppgave som skal berømmes.

Haukeland Sjukehus, for Barn, Unge og Kvinner fase 2 er derfor et eksempel til etterfølgelse når det gjelder prosjektets ambisiøse satsing på nyskapende og inkluderende helsearkitektur. Det byr på høye estiske kvaliteter og gode romopplevelser, og er et forbilledlig prosjekt som beriker ikke både byen vår, men også hele landsdelen med et sykehus som har pasienten i sentrum. Alle disse faktorene til sammen gjør prosjektet til vinneren av Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris 2025.

Gratulerer!